

SPEAK TRUTH TO POWER
MOD UTAN GRÄNSER

MÄNNISKORÄTTSFÖRSVARARE SOM FÖRÄNDRAR VÅR VÄRLD

MALALA YOUSAFZAI

MALALA YOUSAFZAI

PAKISTAN

”VI MÅSTE TRO PÅ ATT VÅRA ORD HAR MAKT OCH BETYDELSE. TILLSAMMANS, FÖRENADE I KAMPEN FÖR UTBILDNING, KAN VÅRA ORD FÖRÄNDRA VÄRLDEN. OCH I KAMPEN FÖR ATT NÅ VÅRT MÅL, BEVÄPNAR VI OSS MED KUNSKAP OCH SKYDDAR OSS GENOM ATT VARA ENIGA OCH HÅLLA IHOP.”

Malala Yousafzai. © Olivia Harris/Reuters/Corbis

FLICKORS RÄTTIGHET TILL UTBILDNING

Malala Yousafzai är född 1997, hon går i skolan och är aktivist för utbildningsfrågor. Hon kommer från staden Mingora i Pakistan, som ligger i Swat-distriktet i nordvästra Khyber Pakhtunkhwa-provinsen. Hon har blivit känd för sin kamp för flickors rätt att gå i skolan, särskilt då i Swatdalen där talibanerna under perioder förbjöd flickors skolgång.

I början av 2009, när Malala var elva år, skrev hon (under påhittat namn) en blogg för det brittiska TV- och radiobolaget BBC. Där berättade hon om sitt liv under talibanernas styre och hur de försökte ta kontroll över dalen. Hon skrev också om hur hon vill driva frågan om flickors rätt att gå i skolan i Swatdalen. Sommaren 2010 gjorde New York Times en dokumentär om hennes liv och vid samma tid gick den pakistanska militären in i området, vilket ledde till allvarliga strider mellan dem och talibanerna. Malala började nu bli en röst att räkna med. Hon intervjuades i tidningar och TV och nominerades till International Children's Peace Prize av den sydafrikanske människorättsaktivisten och nobelfredspristagaren Desmond Tutu. I oktober 2009 försökte talibanerna mörda Malala. Hon överlevde men fick livshotande skador. Händelsen skapade ett stort stöd för henne och hennes kamp i Pakistan och runtom i världen. FN:s särskilda sändebud för global utbildning, Gordon Brown, startade namninsamlingen "Jag är Malala" och krävde att alla barn i hela världen senast i slutet av 2015 skulle gå i skolan. Namninsamlingen ledde till att Pakistan lagstodgade om allmän skolgång. Malala blev sedan den första att tilldelas Pakistan National Youth Prize. Den 12 juli 2013 fyllde hon 16 år och den dagen — som också utnämns till Malala-dagen av FN — gjorde hon sitt första framträdande efter mordförsöket och höll ett anförande på FN:s högkvarter i New York där hon poängterade vikten av alla barns rätt till utbildning.

I december 2014 tilldelades hon Nobels fredspris som den yngsta någonsin. Hon delade priset med Kailash Satyarthi, som också fick priset för sin kamp mot förtryck av barn och unga människor och för rätten till utbildning för alla barn.

MALALA-DAGEN – VÄRLDENS UNGA TAR ÖVER FN

Den 12 juli 2013 tog ungdomarna över FN:s generalförsamling för första gången. Det så kallade "Youth Takeover" anordnades av ordföranden för FN:s generalförsamling, FN:s särskilda sändebud för internationell utbildning Gordon Brown. Hundratals ungdomar från hela världen samlades, en av dem var Malala, som höll sitt första offentliga tal sedan mordförsöket.

MALALA YOUSAFZAIS TAL:

I Guds namn, den mest välvillige, den mest barmhärtige.

Ärade FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon, respekterade ordförande för generalförsamlingen, Vuk Jeremi, ärade FN-sändebud för global utbildning Gordon Brown, respekterade äldre och mina kära systrar och bröder.

I dag är det en ära för mig att få tala igen efter att ha varit tyst så länge. Att få vara här med så hedervärda människor är ett stort ögonblick för mig.

Jag vet inte var jag ska börja mitt tal. Jag vet inte vad människor förväntar sig att jag ska säga. Men först av allt vill jag tacka Gud, som vi alla är jämlika inför, och alla människor som har bett för att jag ska bli frisk och få ett nytt liv. Det är otroligt hur mycket kärlek människor har visat mig. Jag har fått tusentals kort med lyckönskningar och presenter från hela världen. Tack till alla er. Tack till alla barn vars oskyldiga och goda ord har inspirerat mig. Tack alla äldre vars böner gett mig styrka. Jag vill också tacka mina sjuksköterskor, läkare och all annan personal på sjukhusen i Pakistan och Storbritannien och tack till Förenade Arabemiratens regering som har hjälpt mig att bli frisk och få tillbaka mina krafter.

Jag stödjer helt och fullt generalsekreterare Ban Ki-moon i hans första initiativ till global utbildning och FN:s speciella sändebud Gordon Browns arbete. Och jag tackar dem båda för deras fortsatta ledarskap. De fortsätter att inspirera oss alla till handling.

Kära systrar och bröder, kom ihåg att Malala-dagen inte är min dag. I dag är dagen för alla kvinnor, alla pojkar och flickor som höjer rösterna för sina rättigheter. Det finns hundratals människorättsaktivister och socialarbetare som inte bara talar för mänskliga rättigheter utan också kämpar för att uppnå sina mål för utbildning, fred och jämlikhet. Tusentals människor har dödat av terroristerna och miljontals har skadats. Jag är bara en av dem. Så här står jag ... en flicka av många.

Jag talar – inte bara för mig själv utan för alla flickor och pojkar. Jag höjer min röst – inte för att skrika, utan för att de utan en röst ska bli hörda. De som har kämpat för sina rättigheter: deras rätt att leva i fred. Deras rätt att bli värdigt behandlade. Deras rätt till lika möjligheter. Deras rätt att få utbildning.

Kära vänner, den nionde oktober 2012 sköt talibanerna mig i vänstra sidan av pannan. De sköt mina vänner också. De trodde att kulorna skulle tysta oss. Men de misslyckades, i stället höjdes tusentals röster ur tystnaden. Terroristerna trodde att de skulle få oss att ändra oss och stoppa vårt arbete. Men ingenting ändrades i mitt liv utom detta: att svagheten, rädslan och hopplösheten dog. I stället föddes styrka, makt och mod. Jag är samma Malala, har samma ambitioner och hopp. Och mina drömmar är de samma som förut.

Kära systrar och bröder, jag är inte emot någon. Inte heller är jag här för att prata om personlig hämnd mot talibanerna eller någon annan terroristgrupp. Jag är här för att prata om varje barns rätt till utbildning. Jag vill att alla söner och döttrar till alla extremister ska få utbildning, särskilt talibanernas.

Jag hatar inte ens talibanen som sköt mig. Även om jag hade haft ett vapen i min hand när han stod rakt framför mig skulle jag aldrig ha skjutit. Detta är den medkänsla jag har lärt mig av Muhammed – nådens profet – Jesus och Buddha. Det är den tro på förändring som jag ärvt från Martin Luther King, Nelson Mandela och Muhammed Ali Jinnah. Detta är den ickevåldsfilosofi som jag har lärt mig av Mahatma Gandhi, Khan Abdul Ghaffar Khan och Moder Teresa. Och det är den förlåtelse mina föräldrar lärt mig. Detta är vad min själ säger mig: att vara fridsam och älska alla.

Kära systrar och bröder, vi inser ljusets betydelse när vi ser mörker. Vi inser hur viktig vår röst är när vi tystas. När vi i Swat, i norra Pakistan, såg vapnen förstod vi hur viktigt det är med pennor och böcker. Visdomsorden "Pennan är mäktigare än svärdet" är sanna. Extremisterna är rädda för böcker och pennor. Utbildningens makt skrämmer dem. De är rädda för kvinnor. Kraften i kvinnors röster skrämmer dem. Det är därför de nyligen dödade 14 oskyldiga medicinstuderande i en attack i Quetta. Och det är därför de dödade många kvinnliga lärare och polioarbetare i nordvästra Pakistan. Det är därför de spränger skolor varje dag, för att de var och är rädda för förändring, rädda för den jämlikhet vi kommer att föra in i vårt samhälle.

Jag minns en pojke i skolan som fick frågan från en journalist: "Varför är talibanerna mot utbildning?" Pojken gav ett mycket enkelt svar. Genom att peka på sin bok svarade han: "En taliban vet inte vad det står i den här boken. De tror att Gud är en liten, konservativ varelse som skulle skicka flickor till helvetet om de fick gå i skolan."

Terroristerna missbrukar islams och pashtunkulturens namn för personlig vinning. Pakistan är ett fredsälskande och demokratiskt land. Pashtunerna vill att deras döttrar och söner ska få utbildning. Islam är en fredens, medmänsklighetens och gemenskapens religion, som säger att det inte bara är ett barns rättighet att få utbildning, det är också en plikt och ett ansvar.

Ärade generalsekreterare, utbildning förutsätter fred. I många delar av världen – särskilt i Pakistan och Afghanistan – hindras barn från att gå i skolan på grund av terrorism, krig och konflikter.

Vi är verkligen oändligt trötta på krigen. Kvinnor och barn lider på olika sätt i många delar av världen. I Indien utnyttjas oskyldiga och fattiga som barnarbetare. Många skolor har förstörts i Nigeria. I årtionden har människor i Afghanistan påverkats av extremismens hinder. Unga flickor har tvingats till barnarbete inom hemmets väggar och tvingats gifta sig mycket unga. Fattigdom, okunnighet, orättvisa, rasism och frånvaro av grundläggande rättigheter är problem som både kvinnor och män lever med.

Kära vänner, idag fokuserar jag på kvinnors rättigheter och på flickors utbildning, eftersom det är de som lider mest. Det fanns en tid då kvinnliga samhällsaktivister bad män att kämpa för kvinnors rättigheter. Men den här gången kommer vi att göra det på egen hand. Jag säger inte åt männen att sluta kämpa för kvinnors rättigheter, men jag inriktar mig hellre på att kvinnor ska vara självständiga och kunna kämpa på egen hand. Kära systrar och bröder, det är dags att vi höjer våra röster.

Idag uppmanar vi världens ledare att förändra sina politiska strategier till förmån för fred och välgång. Vi uppmanar världens ledare att alla fredsöverenskommelser måste skydda kvinnors och barns rättigheter. En överenskommelse som går emot kvinnors värdighet och rättigheter är oacceptabel. Vi uppmanar alla regeringar att garantera obligatorisk fri utbildning för vartenda barn i världen. Vi uppmanar alla regeringar att kämpa mot terrorism och våld och skydda barn från att bli skadade. Vi uppmanar världens rika länder att stötta möjligheter till utbildning för flickor i de fattiga länderna. Vi uppmanar alla samhällen att vara toleranta – att avvisa fördomar som bygger på kast, tro, sekt, religion eller kön, att säkerställa frihet och jämlikhet för kvinnor så att de kan utvecklas. Vi kan inte alla lyckas när hälften av oss hålls tillbaka. Vi uppmanar våra systrar runtom i världen att vara modiga – att hitta sin inre styrka och inse sin fulla kraft och potential.

Kära systrar och bröder, vi vill ha skolor och utbildning så att alla barn kan få en ljus framtid. Vi kommer att fortsätta vår resa mot ett slutmål där fred och utbildning är för alla. Ingen ska kunna stoppa oss. Vi kommer att argumentera för våra rättigheter och våra röster kommer att leda till förändring. Vi måste tro på att våra ord har makt och betydelse. Tillsammans, förenade i kampen för utbildning, kan våra ord förändra världen. Och i kampen för att nå vårt mål, beväpnar vi oss med kunskap och skyddar oss genom att vara eniga och hålla ihop.

Kära systrar och bröder, vi får inte glömma att miljontals människor lider av fattigdom och orättvisa och saknar kunskap. Vi får inte glömma att miljontals barn inte går i skolan. Vi får inte glömma att våra systrar och bröder väntar på en ljus och fredlig framtid. Låt oss starta en global kamp mot analfabetism, fattigdom och terrorism och låt oss ta upp våra pennor och böcker – våra mäktigaste vapen. Ett barn, en lärare, en penna och en bok kan förändra världen. Utbildning är den enda lösningen. Utbildning först!

Översättning från engelska, Alf Galvensjö

TILL LÄRAREN

FN:S ALLMÄNNA FÖRKLARING OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

Artikel 1: Rätten till jämlikhet

Artikel 2: Frihet från diskriminering

Artikel 3: Rätt till liv, frihet och personlig säkerhet

Artikel 26: Rätt till utbildning

ÖVERGRIPANDE FRÅGESTÄLLNINGAR

- Vem är Malala och vad har hon gjort?
- Hur kan vi lära av och agera som Malala gjorde?
- Vilka är orsakerna till att så många flickor inte får möjlighet att utbilda sig?
- Vad kan man göra åt det?
- Vad är mod?
- Vilket är det sammanhang, politiskt, religiöst och historiskt, som Malala verkar inom?

INNEHÅLLSMÅL

Genom att arbeta med övningarna ges eleven möjlighet att:

- Reflektera och diskutera kring utbildningens roll för personlig utveckling och för samhällets utveckling.
- Öka sina kunskaper om diskriminering av flickor i vissa delar av världen.
- Veta vad som hände Malala och varför det hände.
- Öka sina kunskaper om innehållet i Barnkonventionen samt vilken ställning den har.

CENTRALA ORD OCH BEGREPP

- Utbildning
- Talibaner
- Klaner och klankultur
- Kriget mot terrorismen
- Mod

ELEVAKTIVITETER

VAD SKULLE DET BETYDA FÖR DIG?

Tänk dig om du inte fick gå i skolan eller i alla fall bara fick en kort grundläggande utbildning innan alla dörrar stängdes.

Fundera med pennan i hand:

- Vad skulle det innebära för ditt liv?
- Hur skulle det påverka synen på dig och den grupp du tillhör?
- I Sverige har vi skolplikt i grundskolan. Vad innebär det?

Reflektera i grupp:

- Presentera era svar på frågorna ovan och reflektera i grupp.
- Ett mycket känt visdomsord är "Pennan är mäktigare än svärdet".
- Hur ser ni på detta visdomsord? Finns det konkreta exempel på att pennan är starkare än svärdet?

VARFÖR FÅR INTE FLICKOR GÅ I SKOLAN?

Ett faktum är att 32 miljoner färre flickor än pojkar går i grundskolan. Detta framgår i FN:s undersökning: *Education First: An Initiative of the United Nations Secretary General, 2012.*

www.globaleducationfirst.org

Brainstorm:

Häng upp A3-ark eller större på några platser i klassrummet. Låt eleverna gå runt och "storma" kring frågan och skriva orsaker till statistiken:

- Varför är det 32 miljoner färre flickor än pojkar som går i grundskolan?

Sammanställ:

- Sammanställ resultaten tillsammans med klassen och fokusera på likheter, sådant som flera lyfte fram.

Se video:

- Se videon *The Girl Effect – "The Simple Case for Investing in Girls"* www.girleffect.org/why-girls/#&panel1-1
- Vilka orsaker till att flickor inte går i skolan presenteras här?
- Jämför med brainstormens resultat ovan och reflektera kring likheter och skillnader.

VARFÖR FÅR INTE FLICKOR GÅ I SKOLAN?

I den föregående övningen undersökte eleverna och reflekterade kring varför färre flickor än pojkar får gå grundskolan.

Denna övning syftar till att undersöka de länder där detta problem är störst.

Undersök i grupp:

- Titta på sidan 3 i Världsbankens statistik: siteresources.worldbank.org/EXTEDSTATS/Resources/3232763-1197312825215/EdStatsNewsletter22.pdf
- Hitta de fyra länder som ligger i topp på en karta
- Ta reda på lite mer om länderna och försök att komma med en, för länderna, gemensam förklaring till varför så många flickor i dessa länder inte går i grundskolan.
- Varför ligger USA på femte plats?
- Jämför tabellen på sida 3 med den på sida 4. Är det samma länder i de båda Tio i topp-listorna? Om inte, hur kan det förklaras?

VAD HANDLAR BERÄTTELSEN OM?

Läs berättelsen om Malala Yousafzai.

Besvara frågorna enskilt:

Läs och fundera med pennan i hand:

- Markera de ord och begrepp i texten du inte förstår och ta reda på vad de betyder.
- Varför har Malala valt att göra det hon gör?
- Tycker du att Malala är modig?
- Vad innebär det att ha mod enligt dig?
- Varför tror du att just Malala valde att göra något? Många andra i hennes situation gjorde ju ingenting.

Diskutera i grupp:

- Presentera era tankar utifrån frågorna och resonera kring detta

Analysera:

- Använd analysmodellen Bli en försvarare, som kan laddas ner på rfkcenter.fryshuset.se, under fliken Skolmaterial för att analysera det som hände Malala.

Avslutning

- Se och lyssna på talet som Malala höll för FN:s general-församling www.youtube.com/watch?v=3rNhZu3ttIU
Reflektera kring tankar och känslor utifrån talet.

VAD GÖR FN ÅT SAKEN?

Det pågår ett arbete inom FN för att förändra situationen när det gäller flickors rättigheter.

Undersök

- Börja med att se och lyssna på Malalas tal i FN, om ni inte gjort det tidigare.
- Undersök vad FN gör för att få fler flickor till skolan. Vilka är de huvudsakliga åtgärderna?
- Har man nått några resultat och i så fall vilka?

BARNETS RÄTTIGHETER

FN:s Barnkonvention handlar specifikt om barnets rättigheter.

Ta reda på

- Varför finns det en konvention som handlar om barnets rättigheter, räcker det inte med deklarationen om de mänskliga rättigheterna?
- Vad står det om rätten till utbildning i Barnkonventionen?
- Vad är skillnaden mellan en FN-deklaration och en FN-konvention?

ETT OROLIGT OMRÅDE

Den region där Malala växte upp har under lång tid präglats av oroligheter. Swatdalen ligger i Pakistan nära gränsen till Afghanistan. Många Talibaner sökte sig hit efter USA:s bombningar i jakten på Usama Bin Ladin.

Övningen syftar till att sätta Malala i ett sammanhang, geografiskt, politiskt, religiöst med mera. Börja gärna med att lokalisera området på en karta innan arbetet startar.

Här följer förslag på områden att fördjupa sig i.

- Pakistans moderna historia
- Afghanistans moderna historia
- Talibanernas uppgång och fall?
- Sovjets ockupation av Afghanistan
- USA:s krig mot terrorismen i området
- Klankulturen
- Religionens roll i området

Att göra

Punkterna ovan får ses som rubriker. När eleverna bearbetar dem får de själva formulera delfrågor som de vill besvara. Fokus ska dock ligga på att förklara hur och varför det ser ut som det gör idag i regionen.

Övningen kan med fördel göras i grupper som koncentrerar sig på olika delar och redovisar för de andra.

DEN SVENSKA SKOLAN – EN PLIKT

För Malala och många andra i liknande situationer upplevs skolan vara den stora möjligheten för vad som blir möjligt resten av livet. Hos oss har inte skolan riktigt den ställningen.

Diskutera i grupp

- Hur viktig för er framtid är skolan? Vikta på en skala från 1–5 där 1 är oviktig och 5 är avgörande. Diskutera i gruppen.
- Upplevs skolan lika viktig för elever i Sverige som för Malala och hennes klasskamrater? Om inte, vad beror skillnaderna på?
- Det finns ett politiskt förslag om att införa skolplikt även på gymnasiet. Skulle det vara bra? Idag är det många som skolkar från lektioner i gymnasiet. Skulle skolplikt minska detta?
- Vem anser ni ska bestämma om vad man ska utbilda sig till?
  - Staten
  - Företagen
  - Individen
  - Någon annan

Argumentera

- Du ska argumentera för varför skolan är så viktig för individen och för samhället i stort.
- Skriv ett tal liknande det Malala höll eller i form av en insändare.

MALALADAGEN

Den 12 juli fyller Malala år. Sommaren 2013 blev hon 16 år och på sin födelsedag höll hon sitt tal inför FN:s generalförsamling. FN har i och med detta instiftat Malaldagen den dagen varje år. Den dagen ska framför allt flickors rätt till utbildning uppmärksammas.

Att göra

Skapa en egen Malaladag på skolan där dessa frågor uppmärksammas. Mer information om Malalas dag hittar ni på nätet. Eftersom Malaldagen infaller under sommarlovet får ni hitta en mer passande dag under läsåret.

Försök att engagera hela skolan i någon form. Mer information om flickors situation och rättigheter hittar ni här:

www.plansverige.org/flicka

Förslag på aktiviteter som kan uppmärksamma ämnet

- Informationskampanj
- Gör en kortfilm och berätta om Malala och hennes arbete
- Ta bilder/fotografier på flickor eller kvinnor som står upp för sina rättigheter och motivera varför du tycker att de bör uppmärksammas
- Läs Malalas tal på skolan för alla elever
- Försök att skapa opinion kring frågan i någon form av media

LITTERATURTIPS

- "Jag är Malala", av Malala Yousafzai (Massolit förlag)

Mod utan gränser – människorättsförsvarare som förändrar vår värld

Originalalets titel: *Speak Truth To Power – Human Rights Defenders Who Are Changing Our World* (2000)

Författare: Kerry Kennedy

Projektansvarig Speak Truth To Power: John Heffernan

Projektledare Sverige: Kajsa Wiktorin och Katja Wahlström

Redaktör: Kajsa Wiktorin

Texten är bearbetad och omarbetad av Mats Andersson och Ludvig Myrenberg för att följa den svenska läroplanen

© Text Kerry Kennedy

Grafisk form: Jennifer Kakaletis och Conny Lindström

Projektet genomförs med stöd från Svenska PostkodLotteriet.

- **Besök vår svenska hemsida:** rfkhumanrights.fryshuset.se
- **Besök RFK Human Rights hemsida:** rfkhumanrights.org/sweden
- **Följ oss på Twitter:** [@STTP_Sweden](https://twitter.com/STTP_Sweden)
- **Följ oss på Instagram:** [rfksweden](https://www.instagram.com/rfksweden)
- **Lägg till oss på Facebook:** [SpeakTruthToPower](https://www.facebook.com/SpeakTruthToPower)
- **Se klipp på YouTube:** [youtube.com/RFKHumanrightsComm](https://www.youtube.com/RFKHumanrightsComm)

WASHINGTON

1300 19th St, NW
Suite 750
Washington, DC 20036
Phone: 202.463.7575
Fax: 202.463.6606
rfkhumanrights.org

NEW YORK

515 Madison Avenue
Suite 718
New York, NY 10022
Phone: 917.284.6355
Fax: 347.426.2201
RFKCenter.org

EUROPE

Via Ghibellina 12/a
50122 Firenze, Italia
Phone: +39.055.5389250
Fax: +39.055.5383602
www.rfkennedyeurope.org

SWEDEN

Speak Truth To Power at Fryshuset
Mårtendalsgatan 2-8
120 30 Stockholm, Sweden
Phone: +46.8.6917600
rfkhumanrights.fryshuset.se